

מִלְתָּא חֲדָתָא

פְּרָקֵי אֲבוֹת

מאמרי קדש דא"ח
שיחות קדש דברי תורה
מפ"ק פבוד קדשת מרון
רבי דוד חי אביהמירא שליט"א

עניני עבודת ה' והליכות היים
מסודרים על סדר מסכת אבות

יו"ל בס"ד ע"י מכון 'אור לישרים'
שע"י ישיבת 'אביר יעקב'
מוסדות 'אור מאיר שמחה' נהריה

מהדורת יפה

וּכְפָל יִשְׂרָאֵל יֵשׁ לָהֶם חֶלֶק לְעוֹלָם הַבָּא, שְׁנַאמַר חֶלֶק לְעוֹלָם הַבָּא. וְאִפְלוּ אֵלּוּ שְׁנַתְחִיבוּ מִימֵהּ דִּין מִפְּנֵי רִשְׁעָתָן, יֵשׁ לָהֶם חֶלֶק לְעוֹלָם הַבָּא. וְעוֹלָם הַבָּא הָאֵמֹר כְּאֵן, הוּא הָעוֹלָם הַבָּא אַחַר פְּתִיחַ הַמַּתִּים. שְׁעֵתִידִים הַמַּתִּים לַחַיּוֹת וְלַעֲמֵד בְּגוֹפֵס וּבְנַפְשָׁם סַיִים וְנַחֲסִים פְּתִיחַ וּכְלֻזְנָה וּכְבוֹכְבָּים, פְּדִמִּי בְּגִמְרָא צְהֵאֵי פִרְקָא (סנהדרין 35) מַתִּים שְׁעֵתִידִים לַחַיּוֹת אֵין חוֹרִין לְעַפְרָן. וְהָעוֹלָם הַבָּא אֵין צוּ לֹא אֲחִילָה וְלֹא שְׁמִיָּה וְאֵף עַל פִּי שְׂגִישׁ צוּ גוֹף וּגְוִיָּה, אֲלֵא לְדִיקִים יוֹשְׁבֵינָן וְעַטְרוֹמִיָּהוּן בְּרֵאשִׁיָּהוּן וְנִהְיִין מְזִיזֵי הַשְּׂמִינָה (רמב"ם ברכות 17). וּמִפְּנֵי שְׂאֵין כֹּל יִשְׂרָאֵל שְׂוִין צוּ שָׂם, אֲלֵא הַגְּדוֹל לְפִי גְדֻלוֹ וְהַקָּטָן לְפִנֵּי קָטְנוֹ, מִשּׁוּם הִי קַמְנִי יֵשׁ לָהֶם חֶלֶק:

מִלְתָּא חֲדָתָא

הוּא לְזִכּוֹת אֶת יִשְׂרָאֵל, לְפִיכֶךָ הִרְבֵּה לָהֶם תּוֹרָה וּמִצְוֹת, שְׁלֹא יַחֲשֹׁב כִּי מַה שְּׁדוֹרְשִׁים חַז"ל מֵאֲתָנּוּ זֶה עַל כְּבֹד, אֲלֵא יַדַּע כִּי כָּל דְּרִישׁוֹת שְׁדָרְשׁוּ הוּא פְּדִי לְזִכּוֹת אוֹתָנּוּ שְׁנִהֵיָה רְאוּיִים לְהִתְקַרֵּב לְבוֹרֵא עוֹלָם, שְׁעַל יְדֵי שְׁנִיחָג בְּמִדּוֹת טוֹבוֹת וְהִנְהִיגוֹת הַיִּשְׁרוֹת שְׁיֵשׁ בְּמַסְכַּת זוּ לְמַכְבִּיר, עַל יָדָם נִזְכָּה לְקַיֵּם מִצְוֹת ה' לְזִכּוֹתָנּוּ לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא.

הַקְּדָמַת מִשְׁנָה זוּ לְלַמּוֹד פְּרָקֵי אָבוֹת

לְחֻזַּק הָאָדָם שְׁלֹא יִתְיַאֲשׁ מִהַשְּׁגָת מַעֲלוֹת הַמּוֹדוֹת

בְּטַעַם אֲמִירַת מִשְׁנָה זוּ קָדָם לְמוֹד פְּרָקֵי אָבוֹת בְּאֵר הַשְּׁפַת אָמַת עַל מַסְכַּת אָבוֹת, הוּאֵיל וּבְפְרָקֵי אָבוֹת יִשְׁנֵם הִנְהִיגוֹת לְרַב כִּי צִיד יְנַהֵג הַרוֹצֵה לְהַעֲשׂוֹת חֲסִיד הַמַּתְחַסֵּד עִם קוֹנּוֹ, כְּדַבְּרֵי חַז"ל (ב"ק 7) הַאי מֵאֵן דְּבַעֵי לְמַהוּי חֲסִידָא - לְקַיֵּים מִיְלֵי דְאָבוֹת*, עַלִּוְלָה לְהִתְגַּנֵּב מִחֲשָׁבָה לְלַב הָאָדָם כִּי מִי יַעֲמֵד בְּכָל אֵלּוּ, וְכִיּוֹן שְׁלֹא יַעֲמֵד בְּכָל הַכְּתוּב בְּמַסְכַּת לֹא יִקְנֶה עוֹלָמוֹ, וּמִחֲשָׁבָה זוּ יִכּוֹלָה לִיאֲשׁ אֶת הָאָדָם וּלְרַפּוֹת אֶת יְדָיו מִלְמוֹד חֲשׁוֹב זֶה אֲשֶׁר כָּל הַמַּסְכַּת מְלֵאָה בְּמוֹסַר ה', לְפִיכֶךָ מְקַדִּימִים כָּל יִשְׂרָאֵל יֵשׁ לָהֶם חֶלֶק לְעוֹלָם הַבָּא שְׁיַדַּע כִּי חֶלְקוֹ שְׁמוֹר לוֹ וְזֶה יִדְרֹבֵן אוֹתוֹ לְרַפֵּשׁ עוֹד וְעוֹד מַעֲלוֹת וּמִדּוֹת טוֹבוֹת, מֵאַחַר יוֹדַע כִּי חֶלְקוֹ קִיָּם וְנִמְצָא וְכָל שְׁמֻטָּל עָלָיו הוּא לְהִרְחִיב וּלְהַגְדִּיל אֶת הַחֶלֶק שְׁיֵשׁ לוֹ כְּכַרְבִּי.

הַתְּכַלְלֹת בְּכָלל יִשְׂרָאֵל

בְּטוֹל הַטְּבַע קֶשֶׁה לְהַשְׁגִּיחַ וְעַל יְדֵי הַהִתְכַלְלֹת בְּכָלל יִשְׂרָאֵל קְרוֹב לְהַשְׁגִּיחַ

כָּל יִשְׂרָאֵל יֵשׁ לָהֶם חֶלֶק לְעוֹלָם הַבָּא. יֵשׁ לוֹמַר שְׁבָא לְהַשְׁמִיעֵנוּ שְׁפְדֵי לְזִכּוֹת לְחֶלֶק לְעוֹלָם הַבָּא יֵשׁ לוֹ לְאָדָם לְהַכְּלִיל יַחַד עִם כָּלל יִשְׂרָאֵל, כְּפִי שְׁהֵיָה מְרַגְלָא בְּפִיָּהֶם שְׁל צְדִיקִים הַמִּשְׁנָה בְּכָלִים (פ"ב מ"ב) 'כָּל הַמְּחַבֵּר לְטָהוֹר טָהוֹר', שְׁכֶךָ הוּא בְּכָל אָדָם מִיִּשְׂרָאֵל, כִּיּוֹן שְׁמְחַבֵּר עֲצָמוֹ לְטָהוֹר הוּא הַצְּדִיק נַעֲשֶׂה כְּמוֹהוֹ טָהוֹר, וְשָׂאֵל הֲרַה"ק רַבִּי שְׁמַחֲהָ בּוֹנֵם מִפְּרִשְׁיִסְחָא ע"ה אֶת רַבּוֹ הַיְהוּדִי הַקְּדוֹשׁ מִפְּרִשְׁיִסְחָא ע"ה (הוֹבֵא בְּרַמְתִּים צוֹפִים פ"ג אוֹת 10), שְׁהֵיָה אוֹמַר 'כָּל הַמְּחַבֵּר

אֲמִירַת מִשְׁנַת רַבִּי חֲנֻנְיָה בֶּן עֲקֻשְׂיָא כְּדֵי שְׁיַדַּע כִּי כָּל אֵלּוּ זְכוֹת הֵם לָנוּ

כְּמוֹ כֵּן תִּקְנּוּ לוֹמַר אַחַר הַלְמוֹד מִשְׁנַת רַבִּי חֲנֻנְיָה בֶּן עֲקֻשְׂיָא אוֹמַר, רְצֵה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ

א. בגמרא: אמר רב יהודה, האי מאן דבעי למהוי חסידא - לקיים מילי דנזיקין, רבא אמר - מילי דאבות, ואמרי לה מילי דברכות.
 ב. ומעין זה כתב במדרש שמואל.
 ג. במשנה: זה הכלל, המחובר לטמא טמא, המחובר לטהור טהור.

גם בעולם הזה יש להם חלק לעולם הבא

לְכָל אֶחָד חֵלֶק עֲבוּדָה מִיְחָד שֶׁעַל יָדוֹ יָבוֹא לְחֵלְקוֹ
בְּעוֹלָם הַבָּא

כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא. בפשטות
בא ללמד כי לכל אחד מישראל יש חלק
המוכן עבורו בעולם הבא, אך בשימת לב נראה
כי שנוי לשון יש כאן, שלא נאמר 'חלק בעולם
הבא' אלא 'חלק לעולם הבא', והדבר אומר
דרשוני. ענה על כך הרח"ק המגיד מקוז'ניץ
ע"ה בעבודת ישראל כי אין המשנה מדברת על
החלק שיש לכל אחד בעולם הבא, המשנה
מדברת על החלק שיש לכל יהודי בעולם הזה
שעל ידו יבוא לעולם הבא, שלכל אחד מישראל
יש שער מיחד דרכו הוא מגיע לעולם הבא,
והשער והמדור מיחד לכל אחד לפי הפחות
והיכולות שחננו ה', שעקר העבודה המטלת על
האדם היא להגיע לעולם הבא שלו על ידי חלקו
שלו, פלומר התקון המיוחד שקבלה נשמתו,
וכאשר מוציא את הפחות שנועדו לנשמתו
מהכח אל הפעל זוכה להגיע למקומו המיוחד
לעולם הבא".

לְטָהוֹר טָהוֹר וְכוּ' וּשְׂאֵלוֹ וְכִי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
וּתְרַן^ד, וְמָה סִבְרָא הִיא זו, שְׂבִדְבָר קֵל יִהְיֶה לוֹ
מִזְרַגַּת הַצְּדִיק אֲשֶׁר לֹא נִהְנֶה מֵהָעוֹלָם הַזֶּה.
וְהַשֵּׁיב לוֹ, שֶׁעֲבוּדָה גְּדוּלָּה מְאֹד לְהִיּוֹת דְּבִק
לְצְדִיק הָאֲמִתִּי, וְיִוָּתֵר קֶשֶׁה מִלְּהִיּוֹת צְדִיק
בְּעֶצְמוֹ, וְאֵין פֶּאֶן וְתוֹר פְּלָל^ה.

עַל יְדֵי שֶׁכָּל יִשְׂרָאֵל וְגַלְלִים זֶה בְּזֶה יֵשׁ לָהֶם
חֵלֶק לְעוֹלָם הַבָּא

וכיוצא בזה הוא בענינו שפדי להתחבר לטהרת
העולם הבא יש לו לאדם לעמל הרבה
פדי לבטל את הטבעים שבו, שלולי שיתנתק
מהטבעיות לא תוכל נפשו לזכות לאור ה' של
עולם הבא, לכן הקדימו עצה זו שכאשר כל
ישראל שפאשר מדבר בכלל ישראל יחד אזי יש
להם חלק לעולם הבא, פלומר פשמכליל עצמו
עם כלל ישראל אזי יכול בקלות להגיע לידי עולם
הבא'. וזה הלמוד מהפסוק וְעַמְּךָ כָּלֶם צְדִיקִים,
כי פאשר מדבר בכלל ישראל יחד הנכללים זה
בזה, נמצא כי 'כלם צדיקים' שבכלל ישראל
בודאי שיש מי שקיים מצוה זה פראוי ובשלמות!.

עם כללות ישראל, כי יש עולם הנקרא 'כל ישראל' והעולם
ההוא שלם בלי שום פגם, כי הכללות ישראל הם הצדיקים
כמו שנאמר (ישעיה ס כא) 'ועמך כולם צדיקים', ואם כן אף
שהפרטים חוטאים לפעמים, אבל הכללות הם תמיד קיימים
בקדושתם ואין שטן ואין פגע רע בהם וחלילה ותמיד
צורתם חקוקה למעלה.

ח. וכתב עוד: וזה 'ישראל' אותיות יש רל"א, רומז על רל"א
שערים של תורה כידוע לידועי חן. ויש גימטריא 'עמר',
ורומז שזה השכר והעולם הבא הוא מדה במדה, כי עמר
הוא לשון מדה, והיינו לכל אחד לפי עבודתו ולפי מעשה
התורה והמצוות כן גודל שכרו, כדאיתא (ב"ב עה.) כל צדיק
נכוה בחופתו של חברו. ועיקר השכר הוא ההארה והקדושה
בעצמה מה שהבורא יתברך מאיר לנשמות ישראל גודל
קדושתו בתורה ועבודה וכמו כן לעולם הבא. וזה השכר
והקדושה הוא כפי עבודת האדם כפי הכנתו שמכין עצמו
לקבל האור והקדושה כנ"ל. וזהו 'קול ה' בכח' (תהלים טז ד),
בכוחו של כל אחד. וזה אשר יעשה אותם האדם וחי בהם,
שיעשה המצוה והתורה והתפילה על זה האופן עם גודל
הכנתו וקדושתו בכדי שיושפע ויומשך אליו בעבודתו
קדושת אין סוף ברוך הוא שהוא החי עולמים.

ד. ראה בגמרא (ב"ק ג): אמר ר' חנינא, כל האומר הקדוש
ברוך הוא ותרוך הוא, יותרו חייו, שנאמר (דברים לב ד)
'הצור תמים פעלו כי כל דרכיו משפט'.

ה. והוסיף על כך: ומי שהיה רגיל אצל הצדיקים האמיתים
ודוע ומבחין דבריו הקדושים הללו.

ו. ראה בפירוש רמ"ז על הזהור (פר' פינחס ריט): שבכל התורה
והמצוות שנעשה אנו אומרים 'ליחדא שמיה דקב"ה'
ושכינתיה', ומסיימים 'בשם כל ישראל', שהוא כוללות כל
הנשמות במקורן העליון, שבוה מתייחד עם ה' יתברך ועם
כל ישראל, ופעולתו היא מחשבת זכות רבים אדוקים
ביוצרו, ולכל אחד יש חלק באותה הפעולה.

ז. כך כתב בנועם אלימלך (פר' דברים ד"ה עוד בפסוק): עצה
לעם ה' איך יתנהגו לבוא אל אמינת עבודת השם ברוך
הוא, כי הטעם למה שאנו אומרים קודם כל עבודתינו
ותפילתינו לשם יחוד כו' בשם כל ישראל, והכוונה היות
ש'אין צדיק בארץ' כו' (קהלת ז ט), ואם כן האין יכול לעשות
איזה דבר קדושה באברינו כיון שנעשה בהם איזה עבירה
חלילה ונפגם אותו האבר ואין יכול להשרות עליו קדושת
העובדא ההיא. אך שהתיקון לזה הוא במה שכולל עצמו

בְּבֵר בְּעוֹלָם הִזָּה מְקַבֵּל כַּחוֹת מַחְלְקוֹ שֶׁבְּעוֹלָם הַבָּא

בְּעוֹלָם הַבָּא, אִף אִם לֹא אֵין בְּיָדוֹ טְרַקְלִין בְּעוֹלָם הַבָּא.

לְבַנֵּי יִשְׂרָאֵל יֵשׁ אֶת הַכַּח בְּעוֹלָם הִזָּה לְהַתְּעֵלוֹת מֵהַטָּבַע

בְּדַרְךָ זוֹ בָּאָר הַשְּׁפֵת אֲמַת (ראה פר' שמיני תר"ס) אֶת לְשׁוֹן הַמְּשֻׁנָּה 'יֵשׁ לָהֶם' בְּלְשׁוֹן הַזֶּה, שֶׁבָּא לִזְמַר כִּי בְנֵי יִשְׂרָאֵל יֵשׁ לָהֶם כַּח בְּעוֹלָם הַזֶּה לְחַיּוֹת לְמַעְלָה מִהַטָּבַע' שֶׁזֶּה כְּמוֹ הַעוֹלָם הַבָּא שֶׁהוּא לְמַעְלָה מִכָּל תַּפְסִיסָה וְהַשְּׁנָה בְּמִשְׁגֵי הַעוֹלָם הַזֶּה יֵא.

יִסוֹד כַּחַם שֶׁל עִם יִשְׂרָאֵל לְהַתְּעֵלוֹת מֵעַל הַטָּבַע הוּא בִּיצִיאַת מִצְרַיִם שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם (שמות יט ד) 'וְאֶשָּׂא אֶתְכֶם עַל כַּנְּפֵי נְשָׂרִים וְאָבֵא אֶתְכֶם אֵלַי' שֶׁהַתְּעֵלוֹ אִזּוֹ בְּמַעְלָה עֲלִיוֹנָה שְׁנֵהִיּוּ בְּעַלֵי הַבַּיִת לְשִׁלֵּט עַל הַטָּבַע, וְכִמוֹ שֶׁאֲמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל קָדָם גְּאֻלַּת מִצְרַיִם 'הַחֲדָשׁ הַזֶּה לָכֶם רֵאשׁ חֲדָשִׁים' (שם יב ב) שֶׁבְּכַח בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְהַכְרִיעַ וְלְהַחֲלִיט אֵימָתִי מִתְּחִדָּשׁת׃ הַלְּבָנָה, כִּי הֵם שֶׁנִּבְחָרוּ לְשִׁלֵּט עַל טָבַע הַעוֹלָם וְתַהֲלוּכוֹתָיו². וְאִכֵּן בְּמַתָּן תּוֹרָה זְכוּ יִשְׂרָאֵל לְשִׁלְמוֹת בְּזֶה כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים פב ו) 'אֲנִי אֲמַרְתִּי אֱלֹהִים אֲתֵם' שֶׁהַתְּעֵלוֹ מִכָּל טָבַע הַעוֹלָם עַד שֶׁלֹּא שָׁלַט בָּהֶם מִלְּאֲךָ הַמּוֹת³.

וּמִלְּשׁוֹן הַתַּנָּא שֶׁאֲמַר 'יֵשׁ לָהֶם' וְלֹא אֲמַר 'הִיְהִי לָהֶם' מִשְׁמַע שֶׁיֵּשׁ לָהֶם שִׁיכוֹת לְחַלֵּק שִׁיְהִיָּה לָהֶם בְּעוֹלָם הַבָּא עוֹד בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְכִמוֹ שֶׁאֲמַרו חַז"ל (פאה פ"א מ"א) 'אֵלּוּ דְּבָרִים שֶׁאֲדָם אוֹכֵל פְּרוֹתֵיהֶם בְּעוֹלָם הַזֶּה וְהִקְרָן קִימַת לוֹ לְעוֹלָם הַבָּא', הֲרִי שְׁמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֵלֶק בְּעוֹלָם הַבָּא הַחֵלֶק הַזֶּה מִשְׁפִּיעַ גַּם עַל חַיָּיו בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְלִפְיָכֵךְ 'יֵשׁ לָהֶם' בְּבֵר הַעוֹלָם הַזֶּה 'חֵלֶק לְעוֹלָם הַבָּא' שֶׁכְּבָר בְּעוֹלָם הַזֶּה מְקַבְּלִים כַּחוֹת מִהַחֵלֶק שֶׁל עוֹלָם הַבָּא מְלַבֵּד מֵהַ שֶׁשְׁמוֹר לָהֶם בְּעוֹלָם הַבָּא.

וְזֶה שֶׁאֲמַרְהָ הַמְּשֻׁנָּה (להלן פ"ד מט"ז) 'הַעוֹלָם הַזֶּה דוּמָה לְפְרוּזְדוֹר בְּפָנֵי הַעוֹלָם הַבָּא, וְהַקְּשׁוּ הַמְּפָרְשִׁים שֶׁהִיָּה לוֹ לְתַנָּא לִזְמַר גַּם 'הַעוֹלָם הַבָּא דוּמָה לְטְרַקְלִין', כִּי עֲדִין לֹא שֶׁמְעַנּוּ מֵהוּ וְהִיכֵן הוּא הַטְּרַקְלִין שֶׁעַל הָאָדָם לְהַתְּקִין עֲצָמוֹ בְּפְרוּזְדוֹר שֶׁלְפָנָיו. וְתַרְצוּ כִּי אִכֵּן הַטְּרַקְלִין אִף הוּא נִמְצָא בְּעוֹלָם הַזֶּה, שֶׁהַכְּנִיסָה לְטְרַקְלִין הִיא בְּעוֹלָם הַזֶּה, כִּי רַק בְּאֲמָצְעוֹת מַעֲשֵׂי הַעוֹלָם הַזֶּה נִתֵּן לְזִכּוֹת לְטְרַקְלִין⁴. וְעַל כֵּן מִי שֶׁבָּנָה אֶת הַטְּרַקְלִין שְׁלוֹ בְּעוֹלָם הַזֶּה יֵשׁ לוֹ טְרַקְלִין

ט. ראה בגשר החיים (פ"ח).
י. ובאמת הרבה מדריגות בענין זה אבל כל אחד כפי מה שיוצא מן הטבע ומתנדב לבו לה' לצאת מהבלי עולם, כך זוכה לראות אור התורה והשגות אלקות אחד המרבה ואחד הממעיט (שפת אמת שם).

ועוד כתב (פר' לך לך תרג"ג ד"ה בפסוק התהלך): ולכן 'כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא שנאמר ועמך כולם צדיקים', פירוש שע"י ברית מילה זוכין לחירות כנ"ל. ואמרו 'כל ישראל יש להם חלק' כי כפי שמירת הברית כל כך חלק יש להם בעולם הבא. ובודאי כל איש ישראל נקרא שומר הברית אבל אין יד כולם שוה בשמירה זו.

יג. כמו שאמרו בגמרא (ע"ז ה): דתניא, רבי יוסי אומר, לא קיבלו ישראל את התורה אלא כדי שלא יהא מלאך המות שולט בהן, שנאמר 'אני אמרתי אלהים אתם ובני עלין כלכם'.

ט. ראה בגשר החיים (פ"ח).

י. ובאמת הרבה מדריגות בענין זה אבל כל אחד כפי מה שיוצא מן הטבע ומתנדב לבו לה' לצאת מהבלי עולם, כך זוכה לראות אור התורה והשגות אלקות אחד המרבה ואחד הממעיט (שפת אמת שם).

יא. וכך כתב בפרשת תזריע (תל"א ד"ה במדרש אהור): ואיתא 'כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא'. פירוש גם בעולם הזה כל מעשיהם יש בהם חלק פנימיות מאור הצפון שנגזז במעשה גשמי, וזה היה מכון בריאת האדם בעולם הזה כדי לתקן כל הבריאה לברר שהכל מחיות ה' יתברך. וכן עוד כתב (סוכות תר"ס ד"ה ביום השמיני): 'כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא', ולא אמרו 'יהיה להם חלק' רק 'יש להם' בעודם בעולם הזה.

יב. כח זה מתעצם ע"י אות ברית המילה כמו שכתב השפת אמת (פר' שמיני שם): ובני ישראל מוכנים לזה וכו', וזה

תַּקוּן הַנְּשֻׁמוֹת לַקְּרֵאת הַגְּאֻלָּה

כָּל נְשֻׁמוֹת יִשְׂרָאֵל יִתְקַנוּ עַד לְעֵתִיד וְיִזְכּוּ לְחֻלְקָא
בְּעוֹלָם הַבָּא

לְכַל אֶחָד מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל יֵשׁ תְּקוּהָ לְזִכּוֹת לְעוֹלָם
הַבָּא, כְּמוֹ שֶׁפִּרְשׁ בְּמִדְרַשׁ שְׁמוּאֵל שְׁפִינְיָן
שֶׁעֲמָדָא בְּלָם צְדִיקִים, וְכָל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל יָבֹא
אֶל תְּקוּוֹת קֳדָם הַגְּאֻלָּה, וְדַאי יָקִים בְּהֵם לְעוֹלָם
יִירָשׁוּ אֶרֶץ שְׁעַל יְדֵי שְׁכָל נְשֻׁמוֹת יִשְׂרָאֵל
מִתְקַנִּים זֹכִים לְגְאֻלָּה וְלְעוֹלָם הַבָּא.

כָּל עוֹד לֹא נַעֲשׂוּ בְּלָם צְדִיקִים אֵין מְשִׁיחַ בֶּן דָּוִד
כֹּחַ לְבֹא

וּבְבִאֵר הַדְּבָר פְּתַב, עַל פִּי הַפְּתוּב (שְׁמוּאֵל ב' י"ד
י"ד) וְלֹא יֵשׂא אֱלֹהִים נֶפֶשׁ וְחֹשֶׁב
מִחֲשָׁבוֹת לְבִלְתֵּי יָדַח מִמֶּנּוּ נִדְחַ, שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא חוֹשֵׁב מִחֲשָׁבוֹת שְׁכָל נֶפֶשׁ מִיִּשְׂרָאֵל תִּמְצָא
אֶת תְּקוּוֹתָ וְתִבֹּא אֶל טְהָרְתָּהּ וְאִז תִּגְנֹז מִבְּחֻצַּת
הַצְּדִיקִים, כִּי יְדוּעִים דְּבָרֵי חֲזוֹל (יְבִמוֹת ג' ס') אֵין
בֶּן דָּוִד בָּא עַד שֶׁיִּכְלוּ כָּל הַנְּשֻׁמוֹת שְׁבִגוּף, וְהוּא
אוֹצֵר שֶׁהַנְּשֻׁמוֹת הַעֲתִידוֹת לְבֹא לְזֶה הָעוֹלָם

עַל יְדֵי שְׁמַגְדִּיל חֻלְקוֹ בַּתּוֹרָה זֹכֶה לְהַגְדִּיל חֻלְקוֹ
שְׁבַע עוֹלָם הַבָּא

כְּדֵי לְהַגְדִּיל אֶת חֻלְקוֹ בְּעוֹלָם הַבָּא כְּתַב הַשְּׁפַת
אִמַּת ע"ה שֶׁהַחֻלְקָא שֶׁיֵּשׁ לְאָדָם בְּעוֹלָם הַבָּא
תְּלוּי בְּחֻלְקוֹ בַּתּוֹרָה, וְכָל פְּמָה שְׁמַגְדִּיל אֶת חֻלְקוֹ
בַּתּוֹרָה כִּף מַגְדִּיל חֻלְקוֹ בְּעוֹלָם הַבָּא כִּי הָא בְּהָא
תְּלִיא י". וְאֵין אָדָם שְׂאִין לוֹ חֻלְקָא בַּתּוֹרָה כְּמוֹ
שֶׁכְּתוּב (בְּמִדְבָר י"ט י"ד) 'זֹאת הַתּוֹרָה אָדָם, שְׁכָל
הַתּוֹרָה נִמְצָאת בְּתוֹךְ הָאָדָם, וְכָל עֶצֶם בְּרִיאָתוֹ
הוּא מִהַתּוֹרָה, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב בְּזֹהַר הַקְּדוֹשׁ (פ"ר תְּרוּמָה
קס"א. וּבכ"מ) 'אֶסְתַּפֵּל בְּאוֹרֵייתָא וּבִרְאָ עֲלֵמָא' ט",
וְכִינּוּן שֶׁהָאָדָם הוּא 'עוֹלָם קָטָן' (תַּנְחוּמָא פ"ר פְּקוּדֵי ג,
תִּיקוּרֵי תִיקוּן ע' קל"ז), נִמְצָא כִּי בְרִיאַת עוֹלָמוֹ הִיא גַם
עַל יְדֵי הַתּוֹרָה ט". וְהִרִי אִמְרוּ (זוהַר אַחֲרֵי ע"ג).
'אוֹרֵייתָא קוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא וְיִשְׂרָאֵל חַד הוּא',
וְעַל כֵּן כָּל שְׁמַדְבַּק עֶצְמוֹ בַּתּוֹרָה זֹכֶה לְקִרְבַּת
ה' שֶׁיֵּשׁ בְּעוֹלָם הַבָּא, וְאֵין לְדְבָר שְׁעוֹר כְּכָל
שֶׁיִּגְדִּיל חֻלְקוֹ בַּתּוֹרָה כֵּן יִזְכֶּה לְאוֹר כִּי טוֹב
הַצְּפוּן לְצְדִיקִים לְעֵתִיד לְבֹא.

מה שאמרו 'כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא'. ונתתי
גשמיכם בעתם' היא התדבקות הגשמיות בשורש כמו
שכתוב (קהלת ג' א) 'לכל זמן ועת'.

טו. וכך מבואר במדרש (ב"ר א' א): רבי הושעיה רבה פתח,
'ואהיה אצלו אמון ואהיה שעשועים יום יום' וגו' (משלי
ח' ז') דבר אחר, אמון, אומן, התורה אומרת אני הייתי
כלי אומנותו של הקדוש ברוך הוא, בנוהג שבעולם מלך בשר
ודם בונה פלטין, אינו בונה אותה מדעת עצמו אלא מדעת
אומן, והאומן אינו בונה אותה מדעת עצמו, אלא דיפתרות
ופינקסאות יש לו לדעת היאך הוא עושה חדרים, היאך הוא
עושה פשפשוין, כך היה הקדוש ברוך הוא מביט בתורה
וברא את העולם, והתורה אמרה 'בראשית ברא אלהים' ואין
ראשית אלא תורה, היאך מה דאת אמור (שם ח' כב) 'ה' קני
ראשית דרכו'.

טז. וכתב במאור עינים (פר' בחוקותי, וראה עוד בדבריו ריש פרשת
בראשית) שהיות ורצה הקב"ה שיוכלו הברואים להתדבק
בו יתברך בכל חלקי הבריאה, ומאידך הרי אי אפשר ליצור
את הבריאה מעצמותו יתברך שהוא אור אין סוף בלי גבול
ותכלית, שכן הנבראים הם בעלי גבול ותכלית ובאופן כזה
לא יוכלו להתדבק בו, על כן צימצם הקב"ה את אלהותו
בתורה, ואז ברא את הבריאה כולה על ידי התורה כדאיתא
בזוהר 'אסתכל באורייתא וברא עלמא'.

יד. שלכל אחד חלק מיוחד בתורה כמו שכתב בעל החסד
לאברהם ע"ה (מעין ב נהר כא): התורה ונשמתן של ישראל
ענין אחד הוא ובחינותיהן שוה וכו', ובכל נשמה ונשמה יש
לה בחינה ידוע בתורה שאי אפשר שתתגלה על ידי זולתו,
אלא אותה הנשמה תגלה אותם הסודות, ובעוד שאותה
הנשמה לא גילה אותם הסודות אין הקב"ה מגלה אותם
לצדיקים כלל, זולתי למשה רבינו ע"ה שאפילו מה שתלמיד
ותיק עתיד לחדש בתורה נאמר למשה, אלא שלא ניתן לו
רשות לגלותו כלל, וזהו 'בכל ביתי נאמן הוא'. והיינו דאמר
ליה הקב"ה למשה רבינו עליו השלום אליעזר בני מטהר,
עקיבא בני כך אומר, רצונו לומר, דהיינו אותה הנשמה ראוי
לגלות לו כך וכך בתורה, אמנם אל שאר הצדיקים שאינם
במדרגת משה רבינו עליו השלום ודאי אין הקב"ה מגלה
להם סודות שעדיין לא גילה הצדיק, אלא אותם שגילה כבר
ואומר אותה בשם אומרו.

וראה בדברי בעל השמועה הוא השפת אמת ע"ה (פר'
בחקותי תרל"ז ד"ה במדרש): ובני ישראל ע"י התורה הם
מתדבקין בהקב"ה, שיש לכל איש ישראל חלק בתורה, ועל
זה מבקשין 'ותן חלקנו בתורתך', וע"י היגיעה בתורה יכול
להתברר לאדם חלקו. כי כל הדברים חקוקים בתורה, וכן
נפשות בני ישראל יש לכל אחד חקיקה בתורה. וזה שכתוב
'בחקותי תלכו' ודרשו חז"ל להיות עמלים בתורה. וע"י זה
יכולין להתדבק בשורש הנשמה למעלה מהטבע. ומזה בא

על פי מה שאמרו בתנא דבי אליהו (רבה פכ"ה) 'חביב אדם לומר מתי יגיעו מעשי למעשה אבותי אברהם יצחק ויעקב',¹ והקשו, מי פתי ידמה עצמו למעשי אבותינו הקדושים, ובאר הרה"ק רבי שמחה בונם מפרשיסחא ע"ה כי הפונה בלשון 'יגיעו' היא שתהיה למעשיו נגיעה ושיכות כלשהי למעשי אבותינו, שבכל מעשה ומעשה יש לו לומר 'מתי יגיעו', הכי צד אעשה זאת בהתקשרות ודבקות בקדשת האבות הקדושים, שכל האלקות שיש בבני ישראל בכל הדורות היא מכחם שעברו את ה' באפן נעלה שלא שיף לתאר, וכמו שאומרים 'אלהינו ואלהי אבותינו, אלהי אברהם אלהי יצחק ואלהי יעקב', שמכח שחל האלקות עליהם יכולים אף אנו לזכות לקבל על מלכותו יתברך ואלקותו עלינו, וכאשר אנו מקשרים את מעשינו במעשיהם זוכים לנגיעה וקשר בקדשתם העצומה.

חלק לעולם הבא - שבמעשיו מתקשר ומשפיע לאבותינו הקדושים

נמצא אם כן כי בכל מעשה יש קשר ושיכות לעולם הבא, שכן האבות הקדושים נמצאים בעולמות העליונים בעולם הבא, וכשמקשרים בהם המעשים קשורים בעולם הבא אפלו בעודנו בעולם הזה, ועל כן אמרה משנתנו 'כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא', ללמד שכל איש מישראל יש את היכולת לקשר מעשיו ולהדבק בקדשת האבות, ולפיכך אמר 'לעולם הבא' ולא בעולם הבא' כי אין פונתו לדבר על החלק שיש לכל יהודי בעולם הבא,

נמצאים בו והוא נקרא 'גוף', אף כשיש רשעים בעולם לא כלים הנשמות שבאוצר זה כי כל נשמה צריכה לבוא בגלגול לעולם הזה עד שתתקן המעשים, וכל עוד שלא תקנו הנשמות שבעולם לא כלים הנשמות שבאוצר שכן עדין לא תקנו, ורק כאשר ישובו הכל בתשובה שלמה שאז הנשמות יבואו אל תקונם יוכלו הנשמות שבאוצר לבוא לעולם ויכלה אוצר הנשמות ויבוא בן דוד.²

כשיתקנו כל הנשמות יהיו כלם ראויים לחלק עולם הבא

נמצא כשיכלו כל הנשמות שבגוף בהכרח הוא שכל הנשמות הם מתקנות וצדקניות, וכלם אחר ביאת המשיח בעולם התחיה יש להם חלק לעולם הבא. וזה מה שאמר התנא 'כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא' דאז כבר נתקנו כל הנשמות. וזהו שהביא הכתוב 'ועמך כלם צדיקים', כלומר, בהכרח יהיו כלם צדיקים לפי שהוא יתברך חושב מחשבות לבלתי ידח ממנו נדח וכבר נתקנו כלם, ואז 'לעולם יירשו ארץ'. ואמר הקדוש ברוך הוא למה אני עושה כל זה לפי שהם נצרו מטעמי ואם כן מכרח הוא ש'מעשה ידי' יהיו 'להתפאר'.

לכל יהודי חלק באבותינו ובקדשתם

כל יהודי יכול להגיע לנגיעה במעשי האבות

עוד לאלוה מלין לבאר מה שאמר התנא 'חלק לעולם הבא' ולא 'חלק בעולם הבא', ויובן

אחר כך הגאולה הרי היא באה בעתה שכבר כלו כל הנשמות שבגוף וזהו אחישנה כי המהירות הוא יתברך עשאו בנה שנתן לקטן אחד אלף בנים ולצעיר גוי עצום. יח. בתנא דבי אליהו: בשביל האהבה שהוא אוהב אותם, ובשביל השמחה שהוא משמח בהם, לכן הוא מדבר עמהם בלשון יחיד ובלשון רבים, לפיכך הייתי אומר שכל אחד ואחד מישראל חייב לומר מתי יגיעו מעשי למעשה אבותי אברהם יצחק ויעקב, שלא קנו האבות העולם הזה והעולם הבא וימותו בן דוד אלא בשביל מעשיהם הטובים ותלמוד תורה.

1. ועם זה מובן מה שאמרו רז"ל גדולה תשובה שמקרבת את הגאולה ולא אמר שמביאה את הגאולה: ועל דרך זה שמעתי מהחסידי הקדוש כה"ר יצחק לוריא זצוק"ל על משה"כ הקטן יהיה לאלף והצעיר לגוי עצום אני ה' בעתה אחישנה דאיכא למידק דנראה שהם שתי תיבות זה הפך זה אם אחישנה אין זה עתה ואם הוא בעתה אין זה אחישנה עד שהוכרחו רז"ל לומר זכו אחישנה לא זכו בעתה ואף כי דבריהם נכונים אפשר לומר כי בהיות הקטן לאלף והצעיר לגוי עצום זה יעשה הוא ית' שתלד אשה אחת רבוי גדול בכרס אחד באופן שיכלו כל הנשמות שבאוצר והרי כשתבא

לוי', שְׁפֹתָב רש"י: וְלֹא הִזְפִּיר בֶּן יַעֲקֹב, שֶׁבִקֵּשׁ רַחֲמִים עַל עֲצָמוֹ שְׁלֵא יִזְכַּר שְׁמוֹ עַל מַחְלָקְתָם, שְׁנֵאמַר (בראשית מט ו) 'בְּקֶהְלֵם אֵל תַּחַד כְּבֹדֵי'. וְהֵיכֵן נִזְכַּר שְׁמוֹ עַל קֶרַח, בְּהִתְיַחֵסֵם עַל הַדּוֹכֵן בְּדִבְרֵי הַיָּמִים, שְׁנֵאמַר (דה"א א' ו כב-כג) 'בֶּן אֲבִיֶסָף בֶּן קֶרַח, בֶּן יִצְהָר בֶּן קֵהֶת בֶּן לֵוִי בֶּן יִשְׂרָאֵל'. וְהָאֹר הַחַיִּים מְבִיא עַל כֶּף אֶת דְּרֻשְׁתָּ חֲזו"ל בְּסִנְהֶדְרִין (קט:): 'קֶרַח' שְׁנַעֲשֶׂה קֶרַחָה בְּיִשְׂרָאֵל, 'בֶּן יִצְהָר' בֶּן שְׁהֶרְתִּית עֲלִיו אֶת כָּל הָעוֹלָם כְּפִצְהָרִים, 'בֶּן קֵהֶת' בֶּן שְׁהֶקֶהָ שְׁנֵי מוֹלִידֵיו, 'בֶּן לֵוִי' בֶּן שְׁנַעֲשֶׂה לְוִיָּה בְּגִיהֶנֶם. שׂוֹאֶלֶת הַגְּמָרָא: וְלִיחְשׁוֹב נָמִי 'בֶּן יַעֲקֹב' וְיִדְרֹשׁ בּוֹ בֶּן שְׁעָקֹב עֲצָמוֹ לְגִיהֶנֶם, מְבַאֲרַת הַגְּמָרָא שְׁבַעֲנֵינוּ שֶׁל יַעֲקֹב כְּבָר בִּקֵּשׁ רַחֲמִים עַל עֲצָמוֹ, בְּאִמְרוֹ (בראשית מט ו) 'בְּסֹדֶם אֵל תָּבֵא נִפְשֵׁי אֱלוֹ מְרַגְלִים, 'בְּקֶהְלֵם אֵל תַּחַד כְּבֹדֵי' זֶה עֲדַת קֶרַח.

מְקֻשָּׁה הָאֹר הַחַיִּים כְּמָה שְׁאֵלוֹת², וּבְדִבְרֵיו שְׁמַעֲיָד עֲלֵיהֶם 'וְלִהְיֵי אֹר תּוֹרָה אֲסִדֵּר ב' ג' גְּרָגְרִים מִסְתַּרֵי תּוֹרָה' מְבַאֵר, כִּי כָּל אֶחָד מִנְשֻׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הוּא עֲנָף שֶׁל קִדְשָׁה הַיִּצְאָה מֵאֵילָן הַגְּדוֹל וְהַקְּדוֹשׁ שֶׁל כָּלֵלוֹת שְׁשִׁים רְבּוּא נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וְמִי שְׁעוֹבֵר עַל מִצְוָה אַחַת פּוֹגֵם בְּמַעֲשָׂיו, וְעוֹקֵר אֶת עֲנָף נִשְׁמָתוֹ מִהַקְּדוֹשָׁה וּמְכַנְסוֹ אֶל הַטְּמָאָה, רַחֲמָנָא לִיִּצְלַן כ"א.

אֵיִזָּן זֶה תַּחְלָתוֹ בְּאִדָּם הָרֵאוֹן שְׁפָלָל כָּל זָרְעוֹ², וּכְשִׁחְטָא פָּגָם בְּכָל זָרְעוֹ

אֵלָא בָּא לְהֵאִיר לָנוּ כִּי בְּעוֹלָם הַזֶּה יֵשׁ לְכָל יִשְׂרָאֵל חֶלֶק הַמְקַשֵּׁר לְעוֹלָם הַבָּא, מְקוֹם אֲבוֹתֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים. כְּאֲשֶׁר אָדָם יוֹדֵעַ עַד כְּמָה יֵשׁ לְמַעֲשָׂיו שְׂרָשׁ לְמַעֲלָה מִתְמַלֵּא יְרָאָה מְעַטְפַת בְּשִׂמְחָה שְׂזִכָּה לְהֵיטִיב שִׁיף לְעַם יִשְׂרָאֵל בְּנֵי הָאֲבוֹת הַקְּדוֹשִׁים אֲשֶׁר בְּמַעֲשֵׂיהֶם הִנְחִילוּ לְזָרְעָם אַחֲרֵיהֶם שְׂאֵף הֵם יִזְכוּ בְּמַעֲשֵׂיהֶם לְפָרְסָם שֵׁם שְׁמַיִם בְּעוֹלָם וְלִהְלִיף אֶת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּכָל הָעוֹלָמוֹת.

וּמֵאִידֵךְ יֵשׁ לְכָל אֶחָד לְהִבִּין כִּי כָּל כֶּף גְּבוּהִים מַעֲשָׂיו וְהַשְּׁפָעָתָם בְּכָל הָעוֹלָמוֹת וְאִם חֲלִילָה וְחַס עוֹשֶׂה מַעֲשִׂים לֹא טוֹבִים מְשַׁפִּיעַ עַל הָאֲבוֹת הַקְּדוֹשִׁים, וּפְגָם מַעֲשָׂיו הַרְעִים מְגִיעַ וּמַחְשִׁיף אֹר הָעוֹלָמוֹת הָעֲלִיוֹנִים. וְכָבֵר הוֹכִיחַ הַרְהַ"ק רַבֵּי צְדוֹק הַפְּהֵן מְלוּבְלִין ע"ה בְּסִפְרוֹ צְדָקַת הַצְּדִיק (אוֹת קִיב) מְדִינָה שֶׁל בַּת פְּהֵן שְׁזִנְתָה שְׁנֵאמַר בָּהּ (וּיקרא כ"א ט) 'אֶת אֲבִיהָ הִיא מַחְלָלַת בְּאֵשׁ תִּשְׂרֹף', וְדִין זֶה נֶאֱמַר גַּם אִם אֲבִיהָ כְּבָר בְּגֵן עֵדֶן, שְׁמַעֲשֵׂי בְּתוֹ מְשַׁפִּיעִים עֲלָיו גַּם בְּעוֹלָם הָעֲלִיוֹן עַד שְׁנַעֲנֵשׁ עַל מַעֲשֶׂה בְּתוֹ י"ט. הָרִי לָנוּ כִּי בְּמַעֲשֶׂה הַבְּנִים יֵשׁ הַשְּׁפָעָה עַל אֲבוֹתֵיהֶם בְּגֵן הָעֵדֶן.

מַעֲשֵׂי קֶרַח לֹא הַשְּׁפִיעוּ עַל יַעֲקֹב מַחֲמַת בְּקִשְׁתּוֹ

בֶּן מְצִינוּ זֹאת בְּדִבְרֵי הָאֹר הַחַיִּים עַל הַפְּסוּקָה (במדבר טו א) 'וַיִּקַּח קֶרַח בֶּן יִצְהָר בֶּן קֵהֶת בֶּן

(מכתב לג) ביאר עוד על פי המבואר בוהר הקדוש דבכל פקודא אית כללא דכל פקודין, וכן בכל אות מתורתינו הקדושה נכללן כל אותיות התורה, והלוא כידוע שרשי החיות של כלל ישראל הן המה מאותיות התורה, שהרי בני ישראל הם ששים ריבוא כנגד אותיות התורה, נמצא כללות ישראל וחיותיהם מתנוצצים זה בזה. לכן אמרו (סנהדרין כז:): כל ישראל ערבים זה בזה, כלומר, אורותיהם וחיותיהם מעורבים איש באחיו, ומחמת זה מצוים ועומדים אחרנו בני ישראל במצות 'ואהבת לרעך כמוך' כממש (ויקרא יח ט).

כב. כן איתא בתיקוני זוהר (תקון סט קיא): ומנלן דאעקר אדם אילנא ואיבא וענפין דיליה, ולא אשתאר תמן אלא שרשא דאיהי ה' תתאה, הדא הוא דכתיב (בראשית ג ט) 'ויאמר לו איכה', כגונא דאיכה דאתמר ביה (א א) 'איכה

יט. אמנם כשמקבל האב את עונשו ונתקן אז הבן מתעורר בתשובה בעולם הזה, וכן להיפך, על ידי תשובת הבן ותיקונו ליצרא דעבירה מניחים לאבא ואמא בגן עדן.

כ. באור החיים: ובעיני יפלא למה יכנה דברים הרעים לשמות הצדיקים ולא די זה אלא שמקשה בעל הדרשה ולחשוב בן יעקב וכו' אשר לא נכון להזכיר שם מבחר האבות בדרך זה, עוד יש להעיר באומרו שעקב עצמו לגיהנם הלא כבר אמר 'בן לוי שנתלוה לגיהנם', ולמה יכפול הדבר ב' פעמים.

כא. כי בחינות הנשמות אשר נטע ה' בעמו הם אותיות התורה כידוע לידועי חן. ראה דברי השל"ה הקדוש (פסחים מצה עשירה אות כח): כי רוחניות חמשה חומשי תורה הם נשמות של ישראל וכו', כי יש ששים ריבוא אותיות התורה, והם ששים ריבוא נשמות של ישראל. ובפרי הארץ

הַפְּלוּלִים בּוֹ^כ, עַד שֶׁהָאֲבוֹת הַקְּדוֹשִׁים הִתְבַּרְרוּ בְּבִרְוֵי אַחַר בְּרוּר בְּנִסְיוֹנוֹת שֶׁעָמְדוּ בָּהֶם, עַד שְׁנוֹלַד יַעֲקֹב אָבִינוּ ע"ה שֶׁהִיְתָה מִטְּחוֹ שְׁלֵמָה^כ, שֶׁהוּא בְּשִׁלְמוֹת כְּמוֹ שֶׁרְמָזוּ (ב"מ פד.) שׁוֹפְרִיָּה דִּיעֲקֹב אָבִינוּ ע"ה מַעֲיֵן שׁוֹפְרִיָּה דְאָדָם הִרְאִישׁוֹן, כִּי אֲכַן יִפְּיו הִרְוַחְנִי שֶׁל יַעֲקֹב אָבִינוּ ע"ה הִיָּה נְקִי וְנָף כְּמוֹ יִפְּיו שֶׁל אָדָם הִרְאִישׁוֹן בְּטָרֵם חָטָא וְנַחֲשָׁף אִוְרוֹ^כ. נִמְצָא כִּי שֶׁרֶשׁ הָאֵילָן מִיעֲקֹב אָבִינוּ ע"ה^כ וּמִמֶּנּוּ יֵצְאוּ י"ב שְׁבָטִים שְׁבָטֵי יְהוָה עֲדוֹת לְיִשְׂרָאֵל^כ וּמֵהֶם נִתְפָּשְׁטוּ וַיֵּצְאוּ עֲנַפִּים רַבִּים שְׁשִׁים רְבּוּא נִשְׁמוֹת, וְעַנְף לֹוִי הַצְּמִיחַ אֵף הוּא שֶׁלְּשָׁה עֲנַפִּים שֶׁהֵם גְּרֵשׁוֹן קֵהֶת וּמִרְרִי, מִקֵּהֶת יֵצְאוּ אַרְבַּעַה

עֲנַפִּים עֲמָרִם יֵצְהָר חֲבֵרוֹן וְעִזְיָאֵל, וְעַנְף יֵצְהָר הֵלֵא הוּא עֲנַפּוֹ שֶׁל קֶרַח.

הַפּוֹגֵם בְּעַנְף פּוֹגֵם בְּכָל הָאֵילָן

מֵאַחַר וְכָל עַנְף הַנֶּפְגָם אֵינוֹ נִפְגָּם לְכַדּוֹ אֶלָּא פּוֹגֵם בְּכָל הָאֵילָן וְכֵן לְהַפָּךְ, נִמְצָא כִּי אִם הִיָּה קֶרַח מְכַשֵּׁיר מַעֲשֵׂיו הִיָּה גוֹרֵם קֶרֶשׁ לְכָל הָעֲנַפִּים הַקְּדוֹשִׁים שֶׁיֵּצְאָ מֵהֶם עַד לְאֵילָן הַגְּדוֹל יַעֲקֹב אָבִינוּ ע"ה. אִזּוֹ הִיָּה נִדְרָשׁ בּוֹ 'קֶרַח' טְהוֹר^כ, 'בֶּן יֵצְהָר' שֶׁהִיָּה מְאִיר לְעוֹלָם פְּצָהֲרִים, 'בֶּן קֵהֶת' שֶׁהִיָּה מִקֵּהֶת שְׁנֵי כָּל רֹאֵה גְּדֻלָּתוֹ וּמַעֲלָתוֹ, 'בֶּן לֹוִי' שֶׁנִּחְלָהּ מִיּוֹם לְרִתּוֹ לְקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּכִמְהָ מַעֲלוֹת.

של הקב"ה, אוף יעקב ראשון לשלימו 'קדש ישראל לה' ראשית תבואתה' (ירמיה ב ג) דהוה ערסיה שלים, מה דלית הכי באברהם, דנפיק מניה ישמעאל ובני קטורה, דאינון סיגי הכסף. ואדם, דנפק מניה קין, ונח, דנפק מניה חם, ויצחק, דנפק מניה עשו, סיגי דהבא. אבל יעקב, ערסיה שלימא איהו. ועל דא ביה בחר ה' מכל העמים, דכתיב (תהלים קלה ד) 'כי יעקב בחר לו יה ישראל לסגולתו', וכתיב (דברים לב ט) 'כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו'.

כו. וכך איתא בזוהר (פר' אחרי טו): רבי חייא אמר, מאי טעמא יעקב קדמאה הכא, אלא בגין דיעקב כללא דאבהן, והוא אילנא קדישא, בגין כך ו' דשמא קדישא ביה אחידא, והכי קרינן יעקוב בוא"ו.

כז. ראה באוהב ישראל (פר' ויצא ד"ה ויקח מאבני) שכתב כי יעקב אבינו ע"ה הוא בחינת גופא דאילנא, והשבטים הם בחינת ענפים. שבט הוא מלשון שרביט. וראה עוד בגבורות ה' למהר"ל (פ"א): כי השורש אחד, ומן האחד שהוא יעקב יצאו י"ב שבטים, ונקראו שבטים כי השבט הוא ענף וחלק האילן. וכן הוא בפירוש האברבנאל (בראשית מט כח): ולכן קראם שבטים, כי המשיל יעקב ובניו כאילן, ששרשיו אחד, וענפים רבים מסתעפים ממנו, ונקרא הענף הגדול שבט.

כח. על דרך הכתוב (ויקרא יג ט) 'קרח הוא טהור הוא'. ובמגלה עמוקות כאן כתב: קרח שהי' ממדריגה מעולה ביותר ראש הלויים (ויקרא יג) כי ימרט ראשו קר"ח הוא טהור הוא רק לקח לעצמו חלק הקליפה של קין כדי לחלוק על משה

והיה אז קרח טהור הוא, בסוד 'ואיש כי ימרט ראשו קרח הוא טהור הוא', אהרן היה קדוש והוא היה טהור, שהן ב' סטרין, קדוש מימין טהור משמאל. לכן ציוה להעביר תער על ראשו, הוא היה אז במדריגת גבריאל שהוא מסטרא דשמאל במרכבה לעילא ואהרן הוא במדריגת מיכאל (מגלה עמוקות).

ישבה בדד', איך ה' ישבה בדד, בגין דא אתגלגל אדם בתלת אבהן, דאינון ענפין דאילנא וגופא ואיבא דאילנא, ואתתקן מה דאעקר, נחית באברם ונטע ביה ה' דאיהי ענפין דאילנא, נחית ביצחק ועביד איבא דאיהו ' מן יצחק, נחית ביעקב ונטע ביה ו' דאיהו אילנא, דאתמר ביה ואלק"י יעקוב.

כג. וראה בדרך עץ חיים לרמח"ל שכתב: כל הנשמות כולן היו כלולות בנשמת אדם הראשון, וכשחטא אדם פגם את נשמתו ונפגמו כל הנשמות כולן, לכך ניתן התיקון לישראל דוקא שיתקנו מה שקילקלו.

כד. כדאיתא בגמרא (שבת קמו): דאמר רבי אבא בר כהנא, עד שלשה דורות לא פסקה זוהמא מאבותינו, אברהם הוליד את ישמעאל, יצחק הוליד את עשו, יעקב הוליד שנים עשר שבטים שלא היה בהן שום דופי. ועוד איתא בגמרא (פסחים נו): 'ויקרא יעקב אל בניו ויאמר האספו ואגידה לכם', ביקש יעקב לגלות לבניו קץ הימין ונסתלקה ממנו שכינה, אמר שמא חס ושלום יש במטתי פסול כאברהם שיצא ממנו ישמעאל ואבי יצחק שיצא ממנו עשו, אמרו לו בניו 'שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד', אמרו, כשם שאין בלבך אלא אחד כך אין בלבנו אלא אחד, באותה שעה פתח יעקב אבינו ואמר 'ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד'.

כה. ובזוהר חדש (יתרו סתרי תורה נא): נתבאר העניין באר"כות: ואתערו, שופריה דיעקב אבינו מעין שופריה דאדם קדמאה. בגין דיעקב יושב אוהלים, ואוליף תמן בבית שם ועבר ואברהם ויצחק למפלח לקב"ה, בגין דאיהו בכור, דכתיב (שמות ד כב) 'בני בכורי ישראל', ועבודה בבכורות הוה. ודאי, ספרא דאדם קדמאה הוה ליה ליעקב, וספרא דתנוך, וספר יצירה דאברהם אבינו, והא איתערו מסכת עבודה זרה דאברהם אבינו ד' מאה פרקי הויין, ומכל אינון ספרין אוליף יעקב אבינו איש תם יושב אוהלים חכמתא סגיא, והוה שופריה ושרטוטין דיעקב כגוונא דשרטוטין דאדם דקמאה, והוה כגוונא דאדם קדמאה, דאיהו קדם ליצירה, יציר כפיו